

Petr Macháček

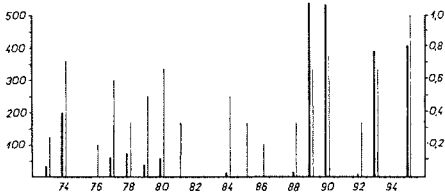
Severské husy na Břeclavsku

Severské druhy hus, tedy husa polní (*Anser fabalis*) a husa běločelá (*Anser albifrons*) protahovaly, resp. i zimovaly na jižní Moravě zřejmě vždy. Písemné zprávy ornitologů se však většinou datují až od počátku tohoto století. Dle Schadeho (1901) husy polní pravidelně u Lednických rybníků táhnou na podzim i na jaře. Zdobnitzky (1907) uvádí, že u Březi se objevuje začátkem IX. ve velkých hejnech a zůstává zde celou zimu. Dostál (1913) uvádí, že husy polní přezimují poslední léta u Ladné v hejnech čítajících několik tisíc ptáků. Dle Karáska (1923) na Lednických rybnících se objevují menší hejna od počátku IX., od X. ohromná hejna, která zůstávají celou zimu až do počátku III., jednotlivě až do konce IV. Husa běločelá měla zde být neobyčejně hojná v roce 1921, v roce 1920 však chyběla zcela. Čapek (1925) uvádí, že 13. 2. 1925 byly na Nesytu a v dolním Podyjí a Pomoraví tisíce hus, přičemž husy běločelé jsou zastoupeny slabým procentem (opět zimují). Kux (1950) pozoroval mezi 15. X. a 15. XI. 1947 u Lednice 15-20 tisíc hus polních. Průtah končí v druhé polovině XI., výskyt v I. je pak na Moravě již výjimečný. Nesrovnatelně slabší jarní průtah probíhá převážně v III. Výjimkou byl rok 1949, kdy na Nesytu 25. II. bylo asi 25-30 tisíc hus (z toho asi 5 tisíc hus běločelých), v III. pak 4-5 tisíc hus polních a 5-6 tisíc hus běločelých. Od roku 1947, zvláště z let 1953-1957, zpracoval tah hus na Lednicku Hachler (1959). Na podzim (X.-XII.) zastihl 1500-2000 hus polních a 500-2000 hus běločelých, na jaře (II.-III.) 500-1500 hus polních a 200-800 hus běločelých. V příhodných letech jsou i během celého I. a v II. Je zajímavé, že později jsou publikována jen ojedinělá pozorování. Ve větším počtu se husy objevují až na Novomlýnských nádržích. Tuto lokalitu považuje Hudec a Pellantová (1985) za jednu z největších jarních tahových shromaždišť hus v Evropě. Z jarního tahu (II.-IV.) uvádějí maxima až 25 tisíc ex., z podzimního tahu asi 15 tisíc a zimování až do 5 tisíc.

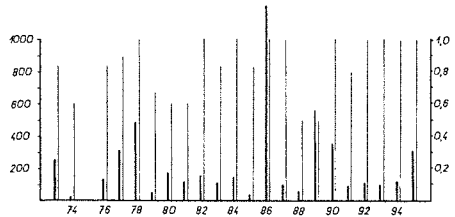
U Lednických rybníků jsem v letech 1973-1995 zastihl 37 620 hus polních 2969 hus běločelých. Průběh výskytu zcela souhlasí s údaji Kuxe i Hachlera (l.c.) Počty hus připadajících na jednu kontrolu (včetně negativních) i frekvence výskytu v II.-III. a X.-XI. jsou v grafech.

Na Novomlýnských nádržích je nesrovnatelně vyšší počet hus, a to především proto, že zde v posledních letech v obrovském množství zimují. Do součtu je zahrnuto i sčítání nocujících ptáků. Celkem jsem tak na nádržích v letech 1980-1995 zaznamenal 485 037 hus polních a 162 879 hus běločelých (opět viz grafy). Od počátku husy ve velkých hejnech na jaře protahovaly. Zdržely se však zpravidla krátkou dobu a přes den bývají na polích (často značně vzdálených). Na vodě pouze nocují a kolem poledne se napájejí. Tedy při mých poměrně řídkých návštěvách (a to výhradně přes den) jsem většinu hus jistě nezaregistroval. Přesto jsem zaznamenal více velkých hejn (zpravidla na poli v malé vzdálenosti od nádrže): 26. 2. 1981 12 tisíc (polní + běločelá), 3. 3. 1982 1300 polních a 40 běločelých, 1. 3. 1983 10 tisíc polních a 770 běločelých, 21. 2. 1984 8800 polních a 1700 běločelých, v II. až počátkem III. nocovalo na nádrži cca 20 tisíc hus, 3. 3. 1989 v poledne přiletělo na nádrž minimálně 5 tisíc hus. Od roku 1990 mám zaznamenáno větší množství hus i v průběhu I., jedná se tedy o zimování: 7. 1. 1990 12,5 tisíc, 5. 2. 1990 16,4 tisíce, 7. 3. 1990 6 tisíc hus polních a 1 tisíc hus běločelých, 17. 1. 1991 7 tisíc polních a 500 běločelých, dle informace Hudece a Martiška nocuje ve 2. pol. ledna 1991 cca 30 tisíc hus, 20. 1. 1992 1760 polních a 8 běločelých, 16. 1. 1993 9500 polních a 1500 běločelých.

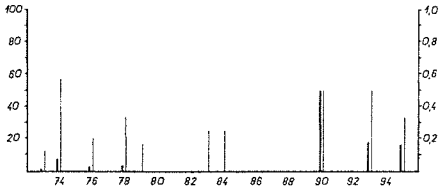
Od roku 1993 jsme s J. Chytilým a Z. Pirem sčítali nocující husy na střední nádrži: 26. 1. 1993 57,6 tisíc (dle hlasů jen malý počet běločelých), 14. 1. 1994 62 tisíce (cca 15 % běločelých), 18. 2. 1994 cca 100 tisíc, 20. 12. 1994 60 tisíc, 16. 1. 1995 46 tisíc (cca 20 % běločelých), 8. 2. 1995 83 tisíc (cca 20 % běločelých), 22. 12. 1995 25 tisíc.

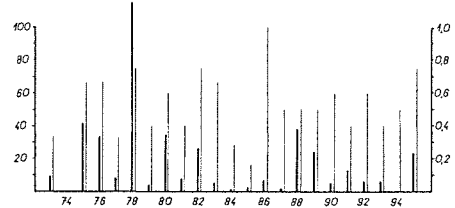
Husy polní na Lednických rybnících v II-II. (95 kontrol, 34 pozitivních, 8917 ex.)

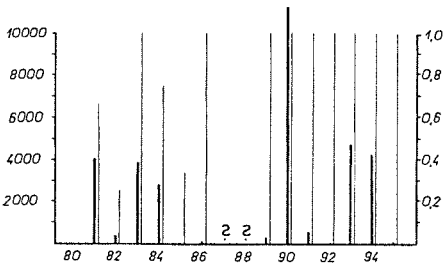
Husy polní na Lednických rybnících v X-XI. (116 kontrol, 93 pozitivních, 24304 ex.)

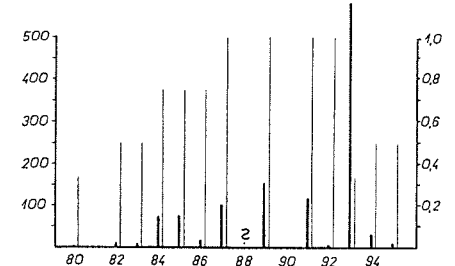
Husy běločelé na Lednických rybnících v II-III. (95 kontrol, 15 pozitivních, 424 ex.)

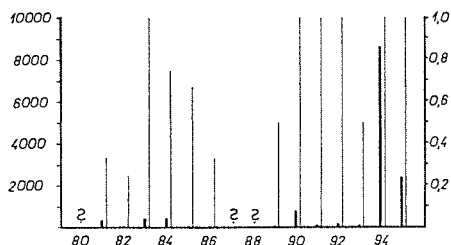
Husy běločelé na Lednických rybnících v X-XI. (116 kontrol, 56 pozitivních, 1864 ex.)

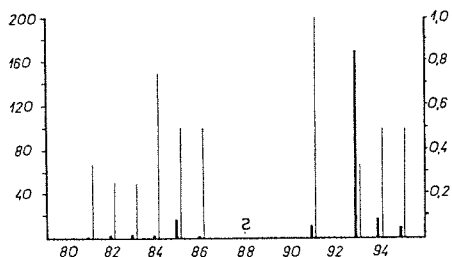
Husy polní na Novomlýnských nádržích v II-III. (34 kontrol, 27 pozitivních, 156104 ex.)

Husy polní na Novomlýnských nádržích v X-XI. (42 kontrol, 24 pozitivních, 3341 ex.)

Husy běločelé na Novomlýnských nádržích v II.-III.
(34 kontrol, 23 pozitivních, 28790 ex.)

Husy běločelé na Novomlýnských nádržích v X.-XI.
(42 kontrol, 15 pozitivních, 687 ex.)

Literatura:

- Čapek V., 1925: Na rybnících lednických v půli února. Příroda, 18: 169-170.
- Dostál J., 1913: Kachny (Anatidae) na Lanštorfsku. Příroda, 11: 303-305, 331-333.
- Hachler E. M., 1959: O tahu divokých hus na Lednicku. Sylvia, 16: 113-127.
- Hudec K., Pellantová J., 1985: Ptactvo oblasti vodního díla Nové Mlýny. Vodohospodářské úpravy a ptactvo. In: Geoekologické aspekty vodohospodářských úprav na jižní Moravě. p. 157-153.
- Kux Z., 1950: Příspěvek k biologii kachen rzohlavých (*Netta rufina* Pall.) a hus velkých (*Anser anser* L.) na ornitologické rezervaci v Lednici. Acta Mus. Mor., Sci. nat., 35: 190-215.
- Schade F., 1901: Ornithologische Notizen aus Mähren mit besonderer Berücksichtigung der nächsten Umgebung Brünns. Ornithologisches Jahrbuch, 12: 181-200.
- Zdobnitzky F., 1907: Ergebnisse von Frühjahrsbeobachtungen aus der Umgebung von Muschau. Mitt. der Komm. z. Durchforschung Mährens, Zool. Abt., 10: 1-38.